

Geçmişe Yolculuk

Bilinmeyen kelimelerle klasik eserlerin izinde

1. **Projeyi tanıyalım**
   Öğretmen kılavuzu ve veliye bilgilendirme mektubu
2. **Klasik eserlerden**
   Nasreddin Hoca "Parayı Veren Düdüğü Çalar" · Kaşgarlı Mahmud ve ilk Türkçe sözlük
3. **Eskiden kalan kelimeler**
   Pano kartları, "Büyüklerime Soruyorum" aile çalışması, kilim desenli kelime ayracı
4. **Kelime defterim**
   Defter kapağı, bilinmeyen kelimelerim, Günün Kelimesi, değerlendirme

Öğretmen Kılavuzu

Dilimizin Zenginlikleri Projesi · Ekim etkinlikleri

1. **Ekim ayının odağı**
   Eylem planına göre Ekim ayında proje tanıtılır, klasik eserler okunur ve sınıflarda "Bilinmeyen Kelimelerle Geçmişe Yolculuk" etkinliği yapılıp pano düzenlenir. Bu set o çalışmalar için hazırlandı.

2. **Veli mektubu (Sayfa 3)**
   Mektubu çoğaltıp velilere gönderin. Sayfa 9'daki aile çalışması veliyle birlikte yapılacağı için mektup önce gitmelidir.

3. **Kelime Defterim (Sayfa 4, 10)**
   Her öğrenci bir defter kapağı hazırlar. Yıl boyu öğrendiği kelimeleri önce tahmin ettiği, sonra sözlükte bulduğu anlamıyla "Bilinmeyen Kelimelerim" sayfalarına yazar. Nisan ayındaki özgün sözlük tasarımı bu defterden yapılacak.

4. **Klasik eserlerden (Sayfa 5–7)**
   Metinleri önce sessiz okutun. Öğrenciler kalın yazılmış kelimelerin anlamını önce bağlamdan tahmin edip tabloya yazsın, sonra sözlükten doğrulasın. "Parayı veren düdüğü çalar" sözünün bugün hangi durumlarda söylendiğini tartışın.

5. **Eskiden kalan kelimeler (Sayfa 8)**
   Kartları kesip dağıtın. Öğrenci kelimeyi okur, anlamını konuşur, boş kutuya resmini çizer. Kartlar "Geçmişe Yolculuk" panosunda sergilenir.

6. **Büyüklerime Soruyorum (Sayfa 9)**
   Öğrenci bir büyüğüyle mini röportaj yapar; eskiden kullanılan üç kelimeyi, anlamlarını ve bugünkü karşılıklarını not alır. Röportajını sınıfta sunar, kelimeler panoya eklenir.

7. **Günün Kelimesi (Sayfa 11)**
   Posteri lamine edip tahtanın yanına asın; her gün bir bilinmeyen kelimeyle doldurun.

8. **Kelime ayracı (Sayfa 12)**
   Öğrenci kilim desenlerini boyar, en sevdiği yeni kelimeyi ve anlamını yazar, ayracı keser. Ayraçlar okuma kitaplarında kullanılır.

Sırada: Kasım · Çocuk şiirleri, Aralık · Eş anlamlı kelimeler ve kelime oyunları, Ocak · Deyimler ve atasözleri, Şubat · Dede Korkut, Mart · Tekerlemeler ve kelime türetme, Nisan · Özgün sözlük tasarımı.

Değerli Velimiz,

Bu yıl sınıfımızda Millî Eğitim Bakanlığımızın “Dilimizin Zenginlikleri Projesi”ni uygulayacağız. Projenin amacı, çocuklarımızın kelime hazinesini genişletmek; Türkçemizin güzelliğini masallar, şiirler, deyimler, atasözleri ve tekerlemelerle tanımalarını sağlamaktır.

Ekim ayında “Bilinmeyen Kelimelerle Geçmişe Yolculuk” yapıyoruz. Çocuğunuz Nasreddin Hoca’nın “Parayı Veren Düdüğü Çalar” fıkrasından ve Türkçenin ilk sözlüğünü yazan Kaşgarlı Mahmud’u anlatan metinden bilmediği kelimeleri bulacak, anlamlarını önce tahmin edip sonra sözlükten doğrulayacak ve kelime defterine yazacak.

Sizden ricamız: “Büyüklerime Soruyorum” sayfasındaki mini röportaj için çocuğunuza zaman ayırmanız ya da onu bir aile büyüğüyle buluşturmanız. Büyüklerimizin kullandığı eski kelimeler, dilimizin en değerli hazinelerindendir.

Evde birlikte kitap okumanız, bilmediği kelimeleri sormasına fırsat vermeniz ve sözlükte birlikte aramanız çocuğunuzun dil gelişimine büyük katkı sağlayacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Sınıf Öğretmeni

_____

Bu bölümü kesip öğretmene geri gönderiniz.

Mektubu okudum. Çocuğumla birlikte çalışacağım.

Veli adı soyadı: _____ İmza: _____

A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

KELİME DEFTERİM

Defterin sahibi

Sınıfı

Bilmediğim her kelime, hazineme eklenen bir altın.

A B C Ç D E F G Ğ H I İ J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z

Geçmişe Yolculuk 1

Oku · bilinmeyen kelimeleri bul

Klasik eserlerimizden
Nasreddin Hoca fıkrası

Parayı Veren Düdüğü Çalar

Nasreddin Hoca bir gün pazara gidecekti. Bunu duyan mahallenin çocukları Hoca'nın etrafını sardı. Her biri, "Hocam, bana da bir düdük getir!" diye sıkı sıkı **tembih** etti. Hoca hepsine "Olur." dedi.

Yalnızca bir çocuk Hoca'nın **avucuna** birkaç **akçe** bıraktı: "Hocam, bu parayla bana bir düdük alır mısınız?"

Akşam Hoca pazardan döndü. Çocuklar **heyecanla** koşup düdüklerini istediler. Hoca **heybesinden** tek bir düdük çıkardı ve onu parayı veren çocuğa uzattı. Öteki çocuklar **sitem** etti: "Hani bizim düdüklerimiz?" Hoca gülerek cevap verdi: "Parayı veren düdüğü çalar!"

Kalın yazılmış kelimeler yeni kelimelerimiz. Anlamlarını cümleden tahmin et.

Metinde bilmediğin başka kelimeler var mı? Buraya yaz.

Tahmin Et · Sözlükten Bul · Kullan

Parayı Veren Düdüğü Çalar fıkrası

1. Kelimenin anlamını önce cümleden tahmin et, sonra sözlükten bul.

Kelime	Tahminim	Sözlükteki anlamı
tembih etmek		
akçe		
sitem etmek		
heybe		

2. "Parayı veren düdüğü çalar." sözü hangi durumu anlatır? İşaretle.

- ☐ Müzik aleti çalmak için çok para gerekir.
- ☐ Bir şeyi elde etmek isteyen, onun karşılığını vermelidir.
- ☐ Pazara giden herkes mutlaka düdük almalıdır.

3. Bu sözü kullanabileceğin bir olay düşün ve kısaca yaz.

4. Kelimeleri cümle içinde kullan.

tembih

sitem

Geçmişe Yolculuk 2

Oku · kelimeleri anlamlarıyla eşleştir

Dilimizin ustaları
Bilgilendirici metin

Kelimelerin Peşinde Bir Yolcu

Yaklaşık bin yıl önce Kaşgarlı Mahmud adında bir **bilgin** yaşadı. Türkçeyi çok seviyordu. Yıllarca Türk **boylarının** yaşadığı **diyarları** gezdi; şehir şehir, çadır çadır dolaştı. Duyduğu her kelimeyi, her atasözünü, her şiiri not etti.

Sonra bunları bir kitapta topladı. Kitabının adı "Dîvânu Lugâti't-Türk"tür. Bu **eser**, Türkçenin bilinen ilk sözlüğüdür. İçinde binlerce kelime, atasözleri ve bir de dünya haritası vardır.

Kaşgarlı Mahmud'un **derlediği** kelimelerin birçoğunu bugün de kullanıyoruz. Onun sayesinde bin yıl önceki Türkçeyi tanıyabiliyoruz.

Kelimeleri anlamlarıyla çizgiyle birleştir.

bilgin	Ülke, memleket
boy	Emek verilerek ortaya konan ürün, yapıt
diyar	Dağınık şeyleri toplayıp bir araya getirmek
eser	Çok bilgili kişi, âlim
derlemek	Kelimelerin anlamlarını sırayla veren kitap
sözlük	Aynı soydan gelen topluluk

Eskiden Kalan Kelimeler

Geçmişe Yolculuk panosu için kartlar

Kartları kes. Kelimeyi oku, anlamını konuş, kutuya resmini çiz. Panoya as.

hokka

resmini çiz

İçine mürekkep konan küçük kap.

mühür

resmini çiz

Üzerinde ad kazılı, damga basma aracı.

ferman

resmini çiz

Padişahın yazılı buyruğu.

rahle

resmini çiz

Üzerinde kitap okunan alçak, katlanır masa.

kandil

resmini çiz

İçinde yağ yakılan küçük aydınlatma aracı.

akçe

resmini çiz

Eskiden kullanılan küçük gümüş para.

sahaf

resmini çiz

Eski ve değerli kitapları alıp satan kişi.

hattat

resmini çiz

Güzel yazı sanatıyla uğraşan usta.

tellal

resmini çiz

Haberleri çarşıda yüksek sesle duyuran kişi.

nalbant

resmini çiz

Atların ayağına nal çakan usta.

han

resmini çiz

Yolcuların konakladığı, yol üstündeki yapı.

çarık

resmini çiz

Deriden yapılan, iple bağlanan ayakkabı.

Büyüklerime Soruyorum

Aile katılımlı çalışma · mini röportaj

Bir büyüğünle röportaj yap. Cevaplarını not al, sınıfta arkadaşlarına sun.

Röportaj yaptığım kişi: _____ **Yaşı:** _____

Çocukluğunun geçtiği yer: _____

1 Çocukluğunuzda kullanılan, bugün pek duymadığımız üç kelime söyler misiniz?

Kelime	Anlamı	Bugün yerine ne diyoruz?

2 Bu kelimelerden biriyle ilgili bir anınızı anlatır mısınız?

_____

_____

_____

_____

3 En çok hoşuma giden kelime: _____

_____

Bilinmeyen Kelimelerim

Kelime defteri sayfası · çoğaltıp kullanabilirsiniz

Yeni kelimenin anlamını önce tahmin et, sonra sözlükten bulup yaz.

resmini çiz

Kelime: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Eş / zıt anlamlısı: _____

Cümlem: _____

resmini çiz

Kelime: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Eş / zıt anlamlısı: _____

Cümlem: _____

resmini çiz

Kelime: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Eş / zıt anlamlısı: _____

Cümlem: _____

resmini çiz

Kelime: _____

Tahminim: _____

Sözlük anlamı: _____

Eş / zıt anlamlısı: _____

Cümlem: _____

GÜNÜN KELİMESİ

kelime

Anlamı: _____

_____

Eş anlamlısı: _____

Zıt anlamlısı: _____

Geçtiği deyim ya da atasözü: _____

Cümlem: _____

_____

resmi

Kilim Desenli Kelime Ayracım

El işi · boya, yaz, kes

Desenleri boya. En sevdiğin yeni kelimeyi ve anlamını yaz. Kesik çizgiden kes, deliğe ip bağla.

KELİMEM

Anlamı:

Cümlem:

Adım: _____

KELİMEM

Anlamı:

Cümlem:

Adım: _____

KELİMEM

Anlamı:

Cümlem:

Adım: _____

Geçmişe Yolculuğum

Adı Soyadı: .....

1 Eski kelimeleri anlamlarıyla eşleştir.

ferman	Eski kitapları alıp satan kişi
sahaf	Üzerinde kitap okunan alçak masa
hattat	Padişahın yazılı buyruğu
rahle	Güzel yazı sanatının ustası

2 Altı çizili kelimenin yerine aynı anlama gelen bir kelime ya da söz yaz.

Çocuklar Hoca'ya düdük almasını **tembih** etti.

Kaşgarlı Mahmud duyduğu kelimeleri **derledi**.

3 "Parayı veren düdüğü çalar." sözünü kendi cümlelerinle açıkla.

4 Dîvânu Lugâti't-Türk neden önemli bir eserdir?

5 Röportajda öğrendiğin bir kelimeyi yaz ve cümle içinde kullan.